

3862

۲۰۰۰
۲۷
۲۰۰
جواهر

الشمس الحمراء

www.kotab.ir

آیین دانشوری

ترجمة المراد من معية المرید

حمیدرضا شریعتمداری

سرشناسه: طباطبائی، محمدرضا، ۱۳۲۷-

عنوان قرارداد: منیه‌المرید فی آداب‌المفید و المستفید

عنوان و نام پدیدآور: آئین دانشوری: ترجمه المراد من منیه‌المرید / [محمدرضا طباطبائی]؛ مترجم حمیدرضا شریعتمداری.
مشخصات نشر: قم: دارالعلم، ۱۳۸۱. مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ص.؛ نمونه.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۶۹-۲۴-۵

یادداشت: این کتاب ترجمه "المراد من منیه‌المرید" است که آن برگزیده و اقتباسی از کتاب "منیه‌المرید فی آداب‌المفید و المستفید" تألیف شهید ثانی می‌باشد.

شناسه افزودن: شهید ثانی، زین‌الدین بن علی ۹۱۱ - ۹۶۶ق. منیه‌المرید فی آداب‌المفید و المستفید. برگزیده

رده بندی کنگره: ۴/۲۵۴BP / ش ۸۰۱۶م ۱۳۸۱ رده بندی دیویی: ۶۵۳/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: م ۸۲-۹۷۷۸

آئین دانشوری

مؤلف: حمید رضا شریعتمداری

ناشر: انتشارات دارالعلم

نیراز / ۴۰۰ جلد

قیمت / ۳۰۰ تومان

نوبت چاپ / بیست و ششم تابستان ۹۸

قطع و صفحه / وزیری ۲۰۰ صفحه

دفتر مرکزی / قم خیابان معلم، میدان روح‌القدس، پهنه ۱۹، پلاک ۱۰

تلفن / ۹ - ۳۷۷۴۴۲۹۸ - فکس / ۳۷۴۱۷۹۸ - تلفن بیار / ۳۲۹۱۰۰۷۷

دفتر تهران / خیابان انقلاب، ۱۲ فروردین، ساختمان تجاری باشران

طبقه همکف شماره ۱۸ / ۱۶ تلفن: ۶۶۹۰۵۴۰۵-۶۶۹۷۳۸۰۹

چاپ / احسان قم ۰۲۵۳۷۷۴۳۴۴۳

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است

فروش اینترنتی:

www.Daarolelm.com

تلفگرام ۰۹۹۰۱۱۵۱۳۳۵

شابک-۵-۲۴-۷۶۶۹-۹۶۴-۹۷۸-۹۷۸-964-7669-24-5 ISBN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه محرّر

«آیین دانشوری» نامی است که مترجم ارجمند «المراد من منية المرید» برای اثر ارزشمند خویش برگزیده‌اند. بنده همراه با ستایش از شخصیت علمی، فرهنگی و ادبی مترجم گرانمایه، دوست دوست داشتی، و برادر نیک اندیشم جناب آقای شریعتمداری، و بزرگداشت کار مترگی که در این برگردان از خود نشان داده و گام بزرگی که برداشته‌اند - دست آوردی که ادیب دانشمند و سرشناسی چونان جناب حجة الإسلام آقای جواد محدثی را به نکو داشت نغزی از آن واداشته است - بر دو نکته زیرین انگشت می‌گذارم:

۱. منية المرید شهید ثانی که می‌تواند بسان کیمیا، مس جان‌ها و دل‌ها را طلا کند و به دنبال آن «المراد...» آیین دانش دین است، چرا که واژه‌های علم و عالم و علما در فرهنگ قرآن و حدیث به معنای دانش و دانشمند و دانشمندان دینی است مگر اینکه نشانه‌یی بر عمومیت معنا در میان باشد بنابراین چمن خوب است که حوزویان خدا جو، آنچه را در این کتاب آمده است برنامه زندگی خویش بدانند و بسان رانده‌یی که آیین نامه رانندگی را نباید فراموش کند، پیوسته آن را به کار بندند. گفتنی است که دیگر دانش پژوهان گرامی نیز اگر به این دستورات راهبردی رو کنند و از این سرمن خورشید بگیرند، زهی نیکبختی که بهره آنان خواهد شد و چنین باد.

۲. طلاب علوم دینی ارجمند که تازه به حوزه می‌آیند بدانند که هنگام فراگیری این آیین نامه، همان روزها، هفته‌ها و ماه‌های تحصیل روی آوری به حوزه است؛ و از همین رو آداب ویژه شاگرد و آداب مشترک بین استاد و شاگرد، در «المراد...» بر آداب ویژه استاد پیش افتاده است. دیرکرد در این باره که لازمه‌اش ندانم کاری در روی کردهای آغازین است، بسیار زیانبار خواهد بود؛ چرا که جبران گذشته دشوار است و دگرگون کردن خود، پس از رنگ‌پذیری نخستین، دشوارتر. درست از همین رو است که ترجمه «المراد...» کاری خوب و پسندیده است؛ طلاب فاضل که نیازی به ترجمه ندارند. یادآور شوم که نوآندگان به حوزه‌ها نیز گمان نکنند که چون زبان این کتاب فارسی است، پس بی راهنمایی استاد می‌توانند آن را از پیش خود بخوانند! نه، بی دستگیری استاد در این گونه آموزه‌ها، راه به جای درستی نمی‌توان برد. آرزو مندم این اثر گرانمایه از دستمایه‌های مترجم دانشمند آن در پیشگاه خدای بزرگ و آقا و سرورمان امام زمان ارواحنا فداء باشد و در برابر هر بهره‌یی که هر کسی تا سیدم روز واپسین از آن می‌برد سبدهایی از روشنایی به‌ره ایشان باشد، انشاءالله.

قم - مدرسه شهیدین بهشتی و قدوسی رحمتهما

محرّر «المراد من منية المرید»

سیدمحمدرضا طباطبایی

۱۳۸۱/۱۱/۳

پیشگفتار مترجم

خدای بزرگ را سپاسگزارم که به این کمترین، توفیق آن را داد که کتاب ارزشمند المراد من منیة المرید را به فارسی برگردانم تا شاید پاسخگوی بخشی از نیاز مبرم و روز افزون جامعه علمی و فرهنگی ما به فصیلت‌های فراموش شده در قلمرو تعلیم و تعلم باشد. اقبال فراوانی که به المراد، باز نوشت کتاب شریف منیة المرید صورت گرفت به خوبی نشانگر این نیاز فزاینده است و همین جایگاه والا کسانی را برانگیخت تا به ترجمه این کتاب همت بگمارند. اما گویا ترجمه‌ها در خور این اثر گرانسنگ نبودند.

چشم‌داشت همگان به ترجمه‌ای دقیق و روان از کتاب المراد، مرا بر آن داشت تا سفارش محرر گرانقدر کتاب، معلّم و مربی خودم حضرت نجات الاسلام و المسلمین جناب آقای طباطبائی را به دیده منت نهاده، این کتاب را ترجمه نمایم، با این امید که بتوانم برگردانی همسنگ با منزلت آن کتاب به دست دهم. تا چه قبول افتد و که چه در نظر آید.

در اینجا فرصت را مغتنم می‌شمارم و از ایشان که مرا شایسته این کار دانستند و در مراحل مختلف، بخشهایی از آن را از نظر دقیق و صائب خود مداندند و از روی بزرگواری، تقریظی بر آن نگاشتند، تشکر می‌نمایم و نیز سپاسگزار حضرات آقایان جوان آراسته جعفر طیار، و استاد جواد محدثی هستم که هر کدام به نوعی در فراهم آمدن این کتاب اثر گذار بودند.

در پایان، درود فراوان خود را نثار می‌کنم به روح بزرگ معلّم حکمت و فرزنگی، امام خمینی قَدْ سَلَّمَ که تندیس علم توأم با اخلاق و معنویت بود، آیه‌الله بهاء‌الدینی که این کتاب آرزنده پیشکش پیشگاه بلند او شده است، شهید بهشتی و شهید قدوسی که به هر یک از آنان باید گفت:

ولست لِإنسَىٰ ولكن لِملَأَكِي
تنزّل من جَوّ السماء يَصُوب

فهرست مطالب

۵ مقدمه محزر
۶ پیشگفتار مترجم
۹ پیشگفتار محزر
۱۲ سخنی کوتاه از محزر درباره نیت المرید و مؤلف بزرگ آن، شهید ثانی <small>رحمته الله</small>
۲۱ پیشگفتار مؤلف (شهید ثانی <small>رحمته الله</small>)
۲۳ مقدمه
۳۹ باب یکم: در آداب استاد و شاگرد
۴۰ نوع نخست: آداب مشترک بین استاد و شاگرد
۴۰ بخش یکم: آداب مربوط به خود آنان
۴۰ یکم: خالص کردن نیت برای خدای متعال به هنگام یادگیری و یاد دادن
۵۳ دوم: به کار بستن تدریجی دانسته‌ها
۶۲ سوم: تکیه کردن بر خدا در حالات مختلف
۶۵ چهارم: برخورداری از اخلاق نیکو، بیشتر از دیگران
۶۶ پنجم: همت بلند داشتن
۶۸ ششم: مراعات شعائر اسلامی
۷۱ بخش دوم: آداب مربوط به درس و بحث
۷۶ نوع دوم: آداب مخصوص به شاگرد
۷۶ بخش یکم: آداب مربوط به شخص او
۸۲ بخش دوم: آدابی که او باید در برابر استاد به کار بندد
۹۹ بخش سوم: آدابی که او باید درباره درس به کار گیرد

- نوع سوم: آداب ویژه استاد ۱۰۷
- بخش نخست: آداب مربوط به شخص او ۱۰۷
- بخش دوم: آدابی که او باید با شاگردانش به کار بندد ۱۱۳
- بخش سوم: آدابی که او باید درباره تدریس به کار گیرد ۱۲۲
- باب دوم: در نگارش و نگاشته‌ها ۱۳۳
- باب سوم: درباره مناظره و گفتمان علمی ۱۴۳
- بخش نخست: شروط و آداب ۱۴۴
- بخش دوم: افتها و خطرها ۱۴۷
- باب چهارم: درباره فتوا، فتوادادن و فتوا خواستن ۱۶۵
- بخش یکم: درباره فتوا ۱۶۶
- بخش دوم: درباره فتوا دادن ۱۷۱
- بخش سوم: درباره فتوا خواستن ۱۷۸
- خاتمه ۱۸۱
- بخش یکم: اقسام دانش دین ۱۸۲
- بخش دوم: حکم فراگیری دانش دین ۱۸۹
- بخش سوم: ترتیب علوم ۱۹۲
- پایان سخن: پند و هشدار ۱۹۷

پیشگفتار محرّر

ستایش بی حد خدای جبرانیان را سزاست و درود و سلام نثار بهترین آفریدگان خدا، حضرت محمد و خاندان پاک او، به دور از رحمت خدا باد کسانی که با اینان دشمنی ورزند.

کتاب منیة المرید فی آداب [ادب] المرید و المستفید تألیف پیشوای مؤلفان و مقتدای مصنّفان، افتخار اسلام و نگار دین، پیشوا و پیشواراده، زین الدین بن نورالدین، معروف به شهید ثانی، نیکوترین کتابی است که از گذشته تا کنون در زمینه آداب تعلیم و تعلّم نگاشته شده است؛ زیرا برخوردار از امتیازاتی است؛ چون ترتیب نیکو، نثر روان، استقصای کامل، تأملات دقیق، ظاهر آراسته و بنابر فراوان بر روح و روان؛ به گونه‌ای که خواننده، جان خود را در برابر آن، تسخیر شده می‌یابد و هرچه در آن می‌نگرد، شگفتی‌اش دو چندان می‌شود. به خدا سوگند، که کتاب این چنین، تنها در پرتو نیت خالص، اندیشه پر مایه و دانش گسترده آن فرزانه یگانه بدین آمدنی است. خدایش او را رحمت کند که فراتر از ستایش چونان منی است.

باری، گرفتاری‌ها و دل‌مشغولی‌های زمانه طالبانِ علم را در تنگنا قرار داده و نیازهای علمی بر ایشان هجوم آورده است و در این میان، اساتید بزرگوار و متصدیان امور حوزه‌های علمیه در حیرتند که چگونه برنامه‌های درسی را سامان دهند و کدامین نیاز علمی را بر انبوه نیازهای علمی دیگر، مقدم دارند.

بی‌تردید، شما نیز با من هم‌نظرید که در چنین آشفته‌بازاری، نه معلمان و نه

متعلمان حوزه‌ها، هیچ‌یک از فرصت کافی برای ژرف‌نگری در کتاب منیه المرید و پرتو گرفتن از نورانیت آن، برخوردار نیستند. مصیبت این است که برآیند این نوع رفتار و برخورد جز محرومیت نیست و این، یعنی ناکامی و زیان دیدن طالبان علم و در نتیجه، دیگر انسان‌ها.

به منظور جلوگیری از این وضعیت اسفناک، بازنویسی کتاب منیه المرید را آغاز کردم و در این بازنویسی، آنچه را که نبودش در مقصود اصلی کتاب، خللی وارد نمی‌ساخت، حذف کردم و در نتیجه آنچه باقی مانده است، تقریباً با نیمی از اصل کتاب، برابری می‌کند. این باز نوشته را المراد من منیه المرید نامیدم؛ با این تصور که بیشتر مطالب مورد نظر مصنف رحمته را در آن گنجانده‌ام. در این تحریر، ناگزیر جابجایی‌هایی در عبارات‌ها، یا فصل‌ها و بخش‌ها صورت گرفته است.

مبنای من در این کار، چه در متن و چه در پانوشته‌ها، چاپ سوم نسخه‌ای بوده است که ناشر آن دفتر تبلیغات اسلامی قم بوده و محقق برجسته، استاد رضا مختاری، تحقیق آن را عهده دار شده و بر آن، تعلیقه زده است. برای مبنای قرار دادن این نسخه از ایشان اجازه خواستم و ایشان نیز به منظور ترویج علم و فضیلت با روی گشاده این اجازه را به من دادند. لازم می‌دانم بر این نکته تأکید کنم که این تلخیص علی‌رغم تلاش‌های زیادی که برای آن صورت گرفته و با وجود نکته‌های پرجری که در آن، نهاده شده است، بی‌نیاز کننده از متن اصلی نیست.

وظیفه خود می‌دانم، یادآور و سپاسگزار منت استاد بزرگوار و پسر دایی محترم، دانشمند سرشناس، آیه الله شیخ ابوالقاسم وافی - دام ظلّه - باشم از این رو که مرا به حوزه علمیه رهنمون شد و دیگر اینکه، نسخه‌ای از منیه المرید را به من پیشکش کرد؛ کتابی که به زودی شیفته آن شدم و در هر فرصتی، کام خود را از آن، شیرین کردم؛ هر چند سوگمندانه به انجام رهنمودهای آن، توفیق نیافته‌ام.

این کتاب را به روان پاک آیه الله العظمی سیدرضا بهاء الدینی رحمته پیشکش می‌کنم. با این امید که واکنش ناچیزی باشد، به تلاش سترگی که آن بزرگوار در عمر مبارکش، در گفتار و رفتار، برای زنده نگاه داشتن ارزش‌های تربیتی اسلام، در میان جامعه

اسلامی به طور عام، و حوزه‌های علمیه به طور خاص، صورت داد. از خداوند متعال برای آن بزرگ، پاداش فراوان و برای خودم و همه خدمتگزاران دین و دانش، اجر و قبولی خدمت در درگاه خدا را خواهانم؛ که او بسیار بخشنده است. و ستایش بی حدّ در آغاز و انجام، خداوند را سزا است.

شهر مقدس قم - مدرسه شهیدین بهشتی و قدوسی (ره)

سید محمد رضا طباطبایی

تیر ماه / ۱۳۷۷

ربیع الاول / ۱۴۱۹

www.ketab.ir